

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas II. De specie argumentationis per Rarefactionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

dit. Jam autem in magnitudine, hæc ratio non militat, quia magnitudinis tota ratio, pendet à quantitate; quantitas rursus petit materiam, & quia materiæ non habent inter se repugnantiam, quominus uniantur, sit ut magnitudo semper & semper crescere possit. Pro qua fiat parte, etiam experientia.

ASSERO II. *In sententia componente quantitatem ex minimis, determinat sibi etiam non viventia, minimum parvitas.*

RATIO. Quia illa debent habere formam, quæ supponat quantitatem, quantitas autem per nos in minori, quàm sit minimum haberi non potest.

ASSERO III. *In sententia quæ tenet requiri determinatum minimum materia requisitum ad receptionem formæ, tunc si illud minimum sit requisitum ad connaturaliter recipiendam illam formam, illa forma nec Divinitas quidem potest esse in minori.*

RATIO. Quia tunc quod naturaliter fieri non potest, potest fieri Divinitas, ejus concursus Divinitus suppleri potest. Suppono autem materiæ concursus, in eodem genere, suppleri non posse.

DICES. Hæc sententia de minimis est propè Renonistia.

RESPONDETUR. Sententiam de minimis non esse propè Renonisticam, assensum est in physicis Disput. 10. n. 184. & 112. pridem Impressis.

QUÆRES quid sit sentiendum de termino magnitudinis vel parvitas viventium.

ASSERO I. *Dari terminum magnitudinis viventium.* Hoc probat experientia. Nullus enim equus crevit in elephantem nec elephas in turrin, calorque ipse naturalis, qui ratione paulatim deficit, facit ne ulterius & ulterius augmentare possit.

ASSERO II. *Dari terminum parvitas viventium, qui appellari solet minimum parvitas, ad compositionem viventis requisitum.*

RATIO. Quia vivens ad operationes suas, requirit certam organorum dispositionem, adcoque certam quantitatem.

ASSERO III. *Minimum illud ad compositionem viventis requisitum, debet habere plura minima quantitatis, auctori naturæ nota.*

RATIO. Quia si requirit vivens plura organa, & unum organum non sit aliud, non possunt illa plura organa, esse uno v. gr. minimo quantitatis contenta.

De Specie augmentationis per Rarefactionem.

Species aliqua augmentationis, Rarefactio est. *De qua in presenti.*

PRÆMITTO I. *Quid sit Rarefactio.* Aristoteles 4. Physicorum textu 84. innuit, quod rarefactio sit id, quod sub magnis dimensionibus, parum habet materiæ. Densum verò est id, quod sub parvis dimensionibus, multum habet materiæ.

PRÆMITTO II. *In presenti maximam esse difficultatem de modo, quo sit rarefactio in qua difficultate, tres sunt potissimum sententiæ: Prima rarefactionem fieri, eò, quod res accipiat majorem quantitatem. Ita Scotus in 4. distinct. 11. questione 4. Secunda sententia est, quod rarefactio fiat per intromissionem corpusculorum: hanc sententiam tenet Arriaga, Oviedo, recentior Suarez. Pontius autem utramque conjungit disputatione 55. numero 30. Tertia sententia est, quod rarefactio fiat per qualitatem quandam productam, per quam determinatur corpus Quantum, idem omnino, ad occupationem majoris spatii. Eam sententiam tenet Suarez, Hurtadus & alii.*

PRÆMITTO III. *Ad quid debeat attendi in presenti difficultate, & in quo sit punctus illius.* Certum est, quod in rarefactione occupetur majus spatium quàm ante, & in condensatione minus. Si ergo majus spatium occupatur quàm ante, attendendum erit quid fiat, quod una eademque pars, non fiat pluri locata, & cum ante rarefactionem minus spatium occupavit, attendendum erit, qui fiat, quod minus spatii occupando, partes aliquæ non fuerint secum penetratæ, quæ tamen penetratio in rebus quantis, non datur.

Punctum Difficultatis I.

An Rarefactio perficiatur additione novæ quantitatis.

DICENDUM est. *Rarefactionem non debere referri in quantitatem.*

PROBATUR I. Quia illa quantitas, vel eandem materiæ partem, quam jam invenit alia quantitate informatam, extenderet, vel illam partem materiæ extenderet, quæ supponitur nondum extensa. Vel eam partem materiæ, quæ tunc produceretur, vel nullam; nihil horum dici potest. Ergo nec rarefactio referri debet in quantitatem. Minor probatur, quod ad primam partem. Quia illæ duæ quantitates, vel essent ejusdem, vel diversæ rationis. Non ejus.

eiusdem, quia si duæ qualitates eiusdem rationis, non habentur connaturaliter in subiecto eodem, nec haberi poterunt duæ quantitates. Si autem diversæ rationis, ex qua ratione, non petente principium, vel ex qua experientia id constat? Explica item quid non bilocentur tunc partes materiæ, cum eadem sit materiæ, & non plures entitativæ ejus partes. Quod argumentum urget, quantumvis dicatur expelli antiqua quantitas, & induci nova. Et si quantitati, ut communiter docetur, nihil est contrarium, quare deberet expelli præterita quantitas, ex qua etiam expulsionem, daretur resolutio usque ad materiam primam, cum subiectum immediatum accidentium sit quantitas. Non etiam dici potest, rarefactionem fieri ratione quantitatis, quæ extendat partes materiæ ante in extensas, quia alias darentur partes materiæ, idque naturaliter sine quantitate, quod omnes negant. Nec est ratio, cur illæ etiam partes, non emanarent quantitatē. Denique antequam causa rarefactiva agat, supponit jam subiectum quantum, non enim agens materiale in subiectum indivisibile & inextensum agere potest. Ergo non dantur partes materiæ, quæ antea supponantur non extensæ. Non etiam dici potest, rarefactionem fieri ratione quantitatis, quæ informet eas partes materiæ, quæ tunc producuntur. Ratio quia vel tunc producerentur illæ aliarum materiæ partes, vel jam productæ intromitterentur: Neutrum dici potest. Non primum, quia deberet tunc materia creati, non enim alia ratione produci potest. Non etiam adderentur tunc partes materiæ, jam in ante productæ, quia hæc sententia coincideret, cum intromissione corpusculorum, de quibus infra.

PROBATUR 2. Una quantitas non est magis quanta, quam alia quantitas. Ergo si præcedens quantitas plus non potest extendere, nec poterit, ad majorem locum partes materiæ, etiam adveniens extendere: Sicut quia forma substantialis una, non est magis substantialis quam alia, non potest fieri, ut magis informet quam alia.

PROBATUR 3. Quia hæc explicatio, non satisfacit principali puncto: Si enim quæram qui rarefiat aliquid? respondebitur, quia acquirit novam quantitatē. Quæro ulterius, qui fiat ut illa quantitas, non faciat bilocari aliquas partes materiæ? vel si non est bilocatio, quid salvabitur quod ante illam rarefactionem, non fuerit penetratio?

OBJICIT 1. Pontius. Nunquam aliquid vidimus rarefieri, absque occupatione majoris loci, neque condensari absque occupatione minoris spatii, sed evidens est, absque acquisitione majoris quantitatis, & extensionis quantitativæ, non posse occupari majorem locum, neque minorem, absque deperditione quantitatis. Ergo.

RESPONDETUR. In sententia Pontii, te-

nentis quantitatem constare partibus in infinitum divisibilibus, sequitur unum granum papaveris, totum posse tegere cælorum orbem, & ultra uo casu, licet v. g. quoad dimensionem profunditatis, minus spatii occupet, tamen quoad reliquas assignabiles, longi & lati dimensiones, plures spatii partes occupat, idque absque acquisitione novæ quantitatis; Cur idem in præsentia fieri non poterit? quod enim est in illa divisione negatio profunditatis, hoc in præsentia est negatio spissitudinis &c. Vicijus instantiæ ad minorem responderi posset, quod absque acquisitione quantitatis, non posset occupari major locus, si nulla sit differentia in modo & ratione occupandi majorem & minorem locum, concedo minorem, si sit aliqua differentia, in ratione occupandi, nego minorem. Hæc autem differentia in præsentia, in hoc erit, quod olim spissius occupavit, nunc cum negatione spissitudinis. Aliiter etiam difficultati satisficit. Evidens est absque acquisitione majoris quantitatis, vel modi quantitatem illam efficientis, non posse occupari majorem locum, concedo minorem; Sine acquisitione simpliciter non nisi quantitatis, non posse majorem locum occupari. Nego minorem.

INSTABIS. Extensio in ordine ad locum fit à quantitate, Ergo & extensio ad majorem locum, erit à majori quantitate.

RESPONDETUR. Antecedens est falsum universaliter, quia res spirituales occupant locum, ut illi se coextendunt, & tamen illis non competit quantitas. Quod si dicas competere illis quantitatem virtualem, dicam etiam, competere virtualem quantitatem qualitati, quæ habetur in Rarefactione, de qua infra. Illatio etiam hoc sensu admittitur, quod major extensio, competat vel à minori simpliciter quantitate vel à majori secundum modum, quo superaddito, plus spatii occupatur, non recurrendo ad quantitatem non nisi novam.

OBJICIT 2. idem. Secundum omnes, in Rarefactione extenditur corpus rarefactum, in ordine ad locum ergo acquirit novam quantitatem: quia non potest dari effectus formalis novus, sine causa formali nova; extensio autem in ordine ad locum, est effectus formalis quantitatis.

RESPONDERI potest 1. Quod, sicut vidimus in Physicis, extensio est duplex. Alia quidem partium in ordine ad se, alia in ordine ad locum. Ita duplex potest cogitari extensio rarefactiva, in ordine ad se, & in ordine ad locum; & quod miraculose rarefieri posset corpus, sine ulla ad locum extensione; quod certe posita etiam sententiæ veritate, de Rarefactione quod fiat per intromissionem corpusculorum, adhuc vim habet; quia etiam in ista sententia, posset nondum fieri extensio in ordine ad locum, ut simile quid apparet in Eucharistia: ubi Christi Corpus caret extensione locali. Non ergo ratio formalis rarefactionis.

refactionis erit extensio in ordine ad locum, ut supponit objectio, & si nonnisi pro statu connaturali, vi rarefactionis, debet major sequi extensio in ordine ad locum: hoc ipsum probabit maiorem hanc extensionem, non esse de ratione constitutiva rarefactionis, quia ubique deberet reperiri, ubi reperitur rarefactio, non etiam potest recurri, ad solam aptitudinem illius maioris occupationis loci, hoc enim in materia de quantitate impugnatur.

RESPONDERI potest 2. Duplicem esse effectum formalem quantitatis. Unum quidem primarium, qui est extensio in ordine ad se, & alium secundarium, qui est extensio in ordine ad locum. Quod si extensio in ordine ad locum est secundarius effectus quantitatis, bene ab aliis principiis haberi poterit, tam Divinitus, quia id non repugnat; quam à principiis naturalibus, non est enim ratio, cur à pluribus principiis naturalibus, idem effectus secundarius proficisci non possit. Sic à pluribus herbis primarias Virtutes habentibus, idem potest promanare effectus secundarius, calefactio item sit à tot diversis principiis &c. Porro si ab alio principio proficisci posset extensio in ordine ad locum, quam à quantitate, non est infallibile signum ut ex extensione majori ad locum, arguatur major quantitas.

RESPONDERI potest 3. Quod sufficiat tunc acquiri novum modum Quantitatis, licet non acquiratur nova Quantitas.

INSTAT 1. Sequitur ex dictis; posse dici quod corpus valde extensum, non habeat maiorem quantitatem, quam corpus parvum, quia non habetur principium id colligendi, nisi quia magnum corpus, magnam habet extensionem localem.

RESPONDETUR 1. Secundum instantiam alias allatam, potest per non paucos Divinitus spoliari paries omni quantitate, & occupare eundem locum, & tamen stat argumentum quod ex maiori occupatione loci, major arguatur quantitas. Ita dicitur secluso miraculo, vel modo quantitatis noviter superaddito, bene concludi, ex maiori occupatione spatii, maiorem quantitatem. Rursum si ex maiori occupatione spatii, quali majoritate, recte colligitur major quantitas, sequitur granum in plures partes divisum, & secundum has dimensiones majus spatium occupans, acquirere secundum illas dimensiones, novam quantitatem.

RESPONDETUR 2. Distinguendo antecedens. Scilicet, non posse dici, quod corpus magis extensum, non habeat maiorem quantitatem, quam corpus parvum. Si sit extensum tam in ordine ad se, quam in ordine ad locum, concedo antecedens. Si sit magis extensum nonnisi in ordine ad locum, nego antecedens. Quod si quæras unde ulterius colligi possit major extensio in ordine ad se, responderi potest,

Si secludantur miracula, applicatio agentis Rarefactivi &c. Similia, recte id colligi posse, ex maiori extensione in ordine ad locum.

INSTAT 2. Per nos dicitur esse extensio major quantitatis, post Rarefactionem, quam ante. Ergo etiam cum quantitas correspondeat spatio majori, debet dici major.

RESPONDETUR. Illam quantitatem esse maiorem non simpliciter, adeoque non ex productione novæ entitatis, quæ sit quantitas, sed maiorem quoad modum, qui modus ab alio haberi debet, & non à quantitate.

INSTAT 3. Eadem quantitas non potest aliquid habere modum, quo mediante sit in pluribus locis simul, vi autem modi illius, esset in pluribus locis: nempe in illo, quem ante Rarefactionem occupabat, & in alio, quem occupat post Rarefactionem.

RESPONDETUR. Id solvendum esse per explicationem nostræ sententiæ, de qua infra.

OBJICIT 3. Posito quod nova quantitas non acquiratur, & quod non intromittantur corpuscula, sequitur quantitatem esse penetrabilem, quod est absurdum. Sequela probatur, quia si manus affecta quantitate, esset in eodem loco naturaliter, cum alia manu quanta, sine dubio esset illic penetratio. Idem hic est; quia medietas v. g. Rarefacti lactis, ad duplum spatii, occupabat ante non duplum spatium.

RESPONDETUR. Negando sequelam. Instantia de manibus non tenet, non enim est in illis manibus, in quid referri posset occupatio ejusdem spatii, nisi in penetrationem. Jam autem occupatio, quæ fit in Rarefactione, refertur in condensationem, de qua infra.

OBJICITUR 4. Auctoritas Aristotelis, qui rarum definit quod habet multum quantitatis & parum materiæ. Ergo ab eo formaliter loquendo habetur esse Rari, à quo habetur formaliter multum quantitatis sub parva materia.

RESPONDETUR. Nomine quantitatis accipi ab Aristotele non quantitatem pressè, sed ita ut & ad modum quendam, & proportionatum quid cum quantitate, referri possit, quamquam Aristoteles utitur termino non *Ly multum quantitatis*, sed sub magis dimensionibus; dimensio autem, potest servire etiam non quantis rigorose, nempe iis quibus rigorose servit, nonnisi tantum non tantum. *Ly autem* tantum non tantum, potest explicare, etiam locabilitatem Angelicam, quæ non est quanta proprie.

INSTABIS. Aristoteles cap. de qualitate, negat quod raritas & densitas sint qualitates.

RESPONDETUR. Aristotelem illo loco ex professo non tractare, quid sit raritas, sed accipere eam secundum estimationem magis vulgarem, adeoque secundum maiorem extensionem localem, quæ vulgariter ad quantitatem refertur; quamvis ab alio principio, quam à quantitate proficisci possit.

Objici-

OBJICITUR 5. In intensione accedit nova qualitas. Ergo & in Rarefactione nova quantitas.

RESPONDETUR. Negando Consequen-
tiam. Disparitas quia nullum est absurdum, ut
in eadem parte materiæ plures qualitates gradus
recipiantur, imò hoc est de definitione intensio-
nis, est autem absurdum si in eadem parte ma-
teriæ, plures quantitates recipiantur.

Punctum Difficultatis 2.

*An Rarefactio fiat per intromissionem
Corpusculorum.*

NON est difficultas de Rarefactione, aut
Condensatione impropria, nam certum
est Rarefactionem impropriam, & vulgarem
fieri per intromissionem corpusculorum, nam
bullæ illæ ferventis aquæ, mistum habent mul-
tum ex tenuiori aëre, bullæ enim illæ, non sunt
ab similes bullis, quas pueri ex fistulis exsufflant,
quæ nihil aliud sunt nisi aër inclusus, quæ Rare-
factio est impropria, quia propria, etiam per op-
positos, importat dissolutionem partium perce-
ptibilem, earumque divisionem, cum tamen
tunc, non sit dissolutio partium. Ratio autem
est, cur interdum Rarefactioni, conjuncta sit in-
tromissio corpusculorum, quia cum rei Rarefa-
ciendæ, indister aër, illo alterato, sit mistum
utriusque. Si item corpus Rarefaciendum, sit
plenum exhalationibus, vel vaporibus, illi non-
nisi ad præsentiam calidi Rarefactivi emergunt,
& rarefacto corpori commisceri possunt. Sed
agendo de Rarefactione rigorosa.

DICENDUM est. *Rarefactionem rigorosam
non fieri per intromissionem corpusculorum; nec
condensationem per eorumdem extramissionem.*

PROBATUR 1. ex definitione. Si formaliter
Rarefactio fieret per intromissionem corpuscu-
lorum, & esset illa Rarefactio, & non esset:
Esset ut supponitur, non esset autem ut probo;
quia non esset in illo raro, parum materiæ sub
magnis dimensionibus, quod ipsum probatur.
Ponatur lebes A, plenus oleo, ponatur alius
æqualis lebes B, nonnisi medietatem olei ha-
bens, rarefiat lebes B, usque ad orificium, eo ca-
su intrabunt tot corpuscula, quot sunt necessaria
ad implendum spatium æquale, quod impletur
ab oleo in lebe A. Ergo nec erit illic parum
materiæ, sed ratione corpusculorum, erit tan-
tum materiæ in lebe B, quantum est in lebe-
te A.

RESPONDEBIS ex Pontio. In Rarefactione
ideo dici esse parum materiæ, quia non accedit
aliqua pars nova & substantialis, quæ sit substan-
tia corporis rarefacti; nec accedunt eo modo
illa corpuscula, quomodo sit augmentatio sub-
stantialis, quæ sit per accessum substantiæ, quæ

ipsa substantia, ejusdem rationis evadat cum
substantia antecedente.

CONTRA 1. Quia vel ratione ejusdem, dici-
tur habere corpus rarefactum parum materiæ,
& multas dimensiones, vel non ratione ejusdem.
Siratione ejusdem. Ergo nulla tua est respon-
sio, nam tu parvitatem materiæ refers ad corpus
rarefactum, & magnas dimensiones, tam ad
corpus Rarefactum, quàm ad corpuscula intro
recepta. Quod si non ratione ejusdem dicitur
corpus Rarefactum habere parum materiæ, &
magnas dimensiones. Ergo non corpus Rare-
factum debet dici occupare majus spatium;
nam illud corpus ratione sui non plus occupat
spatii, quàm ante, ut dicis.

Neque valet si dicas quòd non sola corpuscu-
la, nec solum corpus rarefactum, sed utrum-
que occupet plus spatii; non inquam valet si di-
cas, nam sicut cum dicimus Petrus plus bibit
quàm ante, hæc propositio verificari non potest
rigorose, si nonnisi bibendo cum alio plus hau-
tiet, ita nec in præsentia, simile quid dicen-
dum.

Neque ulterius valet si dicas. Ex corpuscu-
lis & oleo fieri unum quid, hoc enim est falsum,
nam revera intervenit illic distinctio realis, re-
vera non habent eandem substantiam, & se ha-
bent sicut vas aquâ plenum, quod ratione aquæ
non dicitur rarefieri, quod enim aqua non sit
corpus tenue, & quod ab igne non introducat
quid obstat, si eundem effectum præstat, quem
præstant corpuscula.

CONTRA 2. Quia ex hac responsione sequi-
tur, nullum corpus Rarefieri; quod probatur.
Non rarefit oleum in sua substantia, quia idem
spatium occupat, & habendo eandem mate-
riam propriam suam quàm ante, easdem dimen-
siones habet quas ante, & dimensio quæ sit ra-
tione corpusculorum, non est dimensio olei, sed
dimensio corpusculorum. Rursus non Rare-
fiunt corpuscula, quia hæc etiam easdem di-
mensiones habent, & tantundem materiæ ut
ante, non etiam utrumque ex conjunctione;
quia oleum si infundatur alteri oleo, non dicitur
rarefieri, quia neutra medietas illius olei, dici-
tur parum habere materiæ, sub magnis dimen-
sionibus. Neque valet si dicas, ideo mistio-
nem illam deficere à ratione raritatis, quia non
fit à calore, non inquam valet si dicas, quia hæc
inquiritur de ratione ultimo differentiali rarita-
tis, quam tu non adfers, sed recurris ad agens,
quod non est ratio ultimo differentialis.

CONTRA 3. Quia hæc responsio, sicut &
tota doctrina recedit omnino à definitione, est
enim in hoc difficultas: Qui fiat, ut parum ma-
teriæ cum habuerit parvas ante dimensiones, ac-
quirat illudmet ipsum parum materiæ, acquirat
inquam magnas dimensiones, & hæc fuit mens
Philosophi, qui quarto Physicorum textu 84.
idemmet inquit rarum & densum & una materia
utriusque,

utriusque, non est autem una materia utriusque si parvæ dimensiones & magnæ, in eodem subiecto, in eadem materia non subiectentur. Et certe sub termino *parum materie* illud intelligitur, quod etiam intelligitur sub termino *multum materie* per quem definitur condensatio, sed sub termino multum materie, non intelligitur nisi ipsa materia densata, aliàs si & illic ponis corpuscula, ponis in densa Rarefactionem, in quæ refertur tu eandem. Quod si sub termino multum materie, intelligitur ipsum densatum, & non aliquid adveniens densato, etiam sub *Ly parum materie*, sub magnis dimensionibus, intelligitur ipsum corpus, & non aliquid ipsi adveniens.

PROBATUR 1. Applicetur cucurbita invisæ carni, intra illam continetur aer calore Rarefactus, qui postea condensatur, & in locum illius, succedit sanguis, quæ tractio sequi non deberet, si condensatio fit corpusculorum extramissione ab aere. Quod ipsum probatur, vel possunt occupare illud spatium corpuscula extramissa, quod antea occupabant, dum immissa erant aëri rarefacto, vel non possunt. Si non possunt. Ergo nec aere rarefacto, illa occupatio tantum spatii referri poterat in aërem & corpuscula, quid enim est plus corpusculorum & aëris in Rarefactione, quod non sit post Rarefactionem. Si ergo post rarefactionem, utrumque illud tantum spatium non occupat, debuit illa occupatio spatii in aliud principium tertium referri. Si autem possunt occupare tantum spatium, illa corpuscula & aer, transacta rarefactione, quantum occupabant spatium, in rarefactione, Ergo non est ratio cur sanguis succedat, succedere enim deberet ad occupandum spatium, quod ab aere rarefacto occupabatur, & transacta rarefactione non occupabatur.

RESPONDETUR 1. Exspirare illa corpuscula, & in locum exspirantium succedere sanguinem.

CONTRA. Si enim exspirant, ergo etiam aer per eosdem poros intrare poterit, per quos exeunt corpuscula, adeoque non erit necesse, sanguinem cum violentia trahi.

RESPONDETUR 2. Corpuscula illa carnem intrare.

CONTRA. Si enim corpuscula carnem intrant illis intrantibus, succedunt alia corpuscula, adeoque deberet incipere periculum vacui, à partibus superioribus cucurbitæ, quid autem implet, ne illic sit vacuum. Rursus experientia ostendit, periculum vacui, incipere ab ea parte cucurbitæ, quæ adhæret carni, & si corpuscula illa intrant cutem, non esset ratio cur ad impediendum vacuum, potius sanguis succedat quàm redeant corpuscula. Denique non est probabile, quod corpuscula illa introeant coccinellam cutem, quia cum introitum illum consequitur periculum vacui, quod sequi non potest, nisi

ex causa violenta, non potest autem ostendi, ex qua causa, violenta intrare deberent corpuscula cutem, & cur illa potius non retineat natura, ne detur periculum vacui, curque illa expelleret, & se in periculum vacui conjiceret.

RESPONDET 3. Arriaga, attolli cutem (idem dic de sanguine attracto) non ob periculum vacui, quia si caro elevaretur ad replendum vacuum, elevaretur in instanti, natura enim nec per unicum instans patitur vacuum, aut cucurbita frangeretur, & tamen non statim attollitur caro. Itaque non nisi ideo elevarur caro, quia per calorem aperti sunt pori, & per illos intromittitur aer paulatim, & calor ascendit ad replendum locum relictum ab aere.

CONTRA. Tum quia si aer ingreditur poros carnis, redeunt argumenta in simili facta. Tum quia dum negat hæc responsio, fieri elevationem carnis, propter vitandum vacuum, tandem concludit illam fieri propter vitandum vacuum, cum ait carnem ascendere ad replendum locum, relictum ab aere, quod idem est, ac dicere, attolli carnem, ut succedat in locum aëris, ne detur vacuum. Tum quia Ratio quæ probat, attractionem istam cutis, non fieri propter periculum vacui, non concludit, quod enim dicit, debere illam actum in instanti attolli, non convincit, nam quod non statim attollatur, rejici id debet in id, quia aer rarefactus, non statim illam raritatem amittit. Item in duritiem carnis, defectumque subtilitatis unde prius Spiritus, & alia similia extrahuntur, & non statim attollitur tota cutis.

CONFIRMATUR conclusio. Si rarefactio perficitur intromissione corpusculorum, sequitur medietate sui rarefactum lac, hoc est, quod ante mediam ollam occupabat, & nunc occupat totam; non esse æquè dulce ac ante fuit, cum ei medietas sit admixta non dulcium corpusculorum.

PROBATUR 3. Quia ex hac sententia sequitur, esse impossibile naturaliter rarefieri unum corpus, quin densetur aliud, & è contra. Sequela probatur, quia quando rarefit corpus, debent è viciniore corpore exire corpuscula, ad rarefacibile rarefaciendum. Ergo illud vicinum corpus debet densari. Rursus densato uno corpore deberent ex alio exire corpuscula, & intromitti in corpus vicinum. Ergo illud vicinum corpus, illo casu deberet rarefieri, quod tamen sensus communis Doctorum negat, non poteritque ostendi causa efficiens illius rarefactionis. Si autem illud tertium corpus, emittit ex se corpuscula, minus occupat spatium. Ergo quantum corpus debet emitte ex se corpuscula, & sic per totum mundum uno rarefacto reliqua & densari, & rarefieri deberent, aut aliud quid simile contingere.

RESPONDETUR. Cum Pontio corpuscula rarefa.

rarefactiva non extrahi à viciniore corpore, sed rarefactione generari.

CONTRA. Si enim causant rarefactionem, quomodo à rarefactione generantur, cumque non generentur de novo per additionem materiæ novam, quæ rarefactura subintrant corpus, quin aliud densetur?

Solet idem intentum probari ex eo, quod deberent in infinitum fieri separatio per illa corpuscula corporis rarefacti. Sed hoc argumentum non convincit, quia patitur instantiam, quamvis rarefactio in aliqua qualitate constituitur.

Solvuntur Objectiones.

OBJECIT 1. Arriaga. Ex communi apprehensione. Condensatio videtur dicere majorem partium unionem.

RESPONDETUR. Concedendo assumptum, sed nego id referri debere in expulsionem corpusculorum; & certè exceptis sectatoribus sententiæ Arriaga, nemo dicit denotato oleo exiisse corpuscula tenuissima.

INSTAT 1. ab experientia. Quando enim aqua calore bullit, habet quasdam bullas aëre plenas, & quo magis bullit, eo sunt majores, illas autem bullas sensus manifestè percipit, & illa interiorius habent aërem. Ergo ea raritas aquæ, sit per intromissionem aëris in aquam.

RESPONSUM supra. Rarefactioni misceri interdum intromissionem corpusculorum, sed nego misceri temper, nego item unquam in hoc stare formalem rarefactionem.

INSTAT 2. idem. Caro humana est rara propter poros, & vitrum dicitur densum, quia poros non habet, & ordinariè quicunque auctores cum non agunt de raritate, ponunt in omnibus rebus poros, etiam in ferro, quando autem venit ad præsentem Materiam, negant eosdem. Rursus quis neget pauciores esse poros in aqua congelata, quàm in fluida, ex quorum diminutione, occupat glacies minorem locum, quàm aqua fluida, & si infundas vinum glaciæ, non permeat, secus si aquæ fluidæ, hoc autem est exinde, quia in aqua invenit poros.

RESPONDETUR. Examinando ad latas propositiones. Negari potest in poros rejici debere, quod vinum aquæ fluidæ infusum, facilius misceatur; nam rationes rerum, non debent in principia dubia rejici, si possint rejici, in principia magis manifesta; magis autem est manifesta fluiditas aquæ, quàm isti pori fluiditatis. Rursus, certum est istos poros, non esse tota superficiem aquæ sparsos, ita ut nihil sit in illa superficie, nisi pori, si enim tota superficies, non sunt nisi pori. Ergo tota aqua, non sunt nisi pori, nam non minus est fluida aqua in superficie, quàm in fundo, & tamen non potest dici, totam aquam non esse nisi poros: aliàs aqua, esset non aqua,

quia pori sunt vacuitates aquæ. Quod si isti pori, non sunt tota superficie sparsi, cur tamen tota superficies diluitur? Cæterum non nego, dari poros in aqua, sed nego in illos referri debere missionem vini, sed infusiditatem ipsam, cedentem superpositis, & facile insinuabilibus partibus vini. Quod dicit in aliis Materiis admitti, etiam in ferro poros; & in præsentem negari id immeritò dicit: non negamus enim poros, sed negamus raritatem de qua hic, salvari debere per receptionem corpusculorum intra ipsos poros. Deinde cum ipse hoc dicendo, innuat se admittere poros, etiam in ferro, nescio quo pacto clarè enunciet densum dici vitrum, non aliam ob causam, nisi quia poros non habet, dicere potius debuisset, quia pauciores poros habet, cum per illum etiam vitrum sit porosum, ob universale dictum, quod in omnibus rebus sint pori. Quod addit corpus humanum dici rarum, propter poros quos habet, certè hæc raritas, non est ea, de qua quæritur; & sicut subtile est aliud, & aliud rarum, nam subtile non plus importat, quàm quod facile cedat alteri corpori, rarum autem non plus importat, quàm parum materiæ sub magnis dimensionibus; sic etiam aliud est rarum, de quo in præsentem, & aliud mollietates seu teneritudo carnis.

Directè ad Argumentum dici potest, concedendo interim dictos poros, & negando inde sequi, quod rarefactio perficiatur formaliter, intromissione illorum corpusculorum.

INSTAT 3. In aliis sententiis, non potest reddi ratio, cur calor rarefaciat, frigus comprimat, in suis autem principiis calor rarefacit, quia se jungit inter se partes, & exinde dat locum, ut aër, vel atomi introeant, frigus verò magis unit partes.

RESPONDETUR. Etiam in nostris principiis rationem reddi, quia scilicet se jungit partes, quæ se junctio est necessaria ad rarefactionem, sed an hoc fiat per intromissionem corpusculorum, an alio modo, id controversum est.

OBJECIT 2. Recentior Suarez auctoritatem S. Thomæ 4. Physicorum, lectione 10. ubi rationem reddens condensationis aquæ, idem, inquit sit, per exclusionem aëris intro existentis in aqua.

RESPONDETUR. Nos non negare, interdum rarefactioni intromissionem, & condensationi pulsionem corpusculorum, conjungi; sed negamus id de ratione rarefactionis rigorosè esse, quod ipse S. Thomas eodem loco attingit, ubi dicit etiam *spongiam densari, & hujusmodi corpora porosa, per exclusionem aëris intus existentis*. Et tamen hæc rarefactio & condensatio est impropria.

OBJECIT 3. Oviedo. Per hanc sententiam optime explicatur, quomodo idem corpus rarefactum, majus spatium occupet; quia rarefactione hoc modo constituta, corpus rarum non occupat

cupat plures, nec majores spatii partes, sed magis distantes inter se, quarum distantia, repletur aliis corpusculis, spatium interjacens occupantibus.

RESPONDETUR. Hanc sententiam ostendere quomodo magis distans spatium occupet, sed non ostendere secundum propositum & intentum difficultatis, negatur enim ob dictas rationes, eo modo, perfici illam occupationem.

Punctum Difficultatis 3.

Proponitur Modus explicandi Rarefactionem.

PRÆMITTO 1. *Quod magis nobis nota sit extensio in ordine ad occupandum majorem locum, quæ occupatio connexa est rarefactioni, hinc de ea utpote notiori discurrendum erit, quæ explicatâ, explicabitur proportionaliter rarefactio, quæ per miraculum posset esse, sine extensione majori ad locum.*

PRÆMITTO 2. *Extensionem in ordine ad locum, esse effectum secundarium quantitatis, adeoque talem ut dictum supra, qui potest haberi ab alio principio, quam à quantitate.*

PRÆMITTO 3. *Sicut quando non in omnes dimensiones equaliter occupatur ab aliquo corpore divisiibili spatium, potest occupari incomparabiliter magis distans, quam ante ut dictum supra, sic potest occupari spatium magis distans, modo sequatur dissolutio aliqua, & divisio partium.* Quod sic explicatur. Dividamus v. g. in quatuor partes oleum rarefaciendum. Prima pars A, sursum assurgit, & secundum aliquas partes discontinuatur ab aliis, & attenuat sese, ad eum modum, quo quis globulum ceræ manu fricat, & illo calefacto, pyramidulam efficit, qua attenuatione posita, assurgit altius pars A, & majori attenuatione posita altius, & sic rursus, quia verò illa pars A, altius assurgendo, relinquit aliqua spatia, hinc ex naturali connexione rerum, quæ est ad impediendum vacuum, fit ut posita dissolutione partis A, ab aliis partibus immediatis, & posita illarum dilatatione, orta ex illa dissolutione, ad illam accurrat pars B, quæ periculum vacui ducit, & sic ulterius faciunt duæ residuæ partes olei.

PRÆMITTO 4. *Hoc potius salvari primo posset quæ fiat ut parum materiæ, manens sub eadem parvitate materiæ, occupet magis distans spatium, adeoque habeat majores dimensiones; quia scilicet dissoluta conjunctione aliquarum partium, & attenuatione, potest fieri magis distans spatii occupatio, ut fieret, dum papaver divideretur in sententia Aristotelis, & contegeret Sphæram orbis universi. Secundo salvari potest, quæ fiat id sine bilocatione ejusdem partis, quia scilicet dum deserit una pars locum aliquem, & attenuando sese attollit, ut occupet*

magis distans spatium, tunc etiam alia pars, dissoluta unione immediata, cum aliis partibus, ob periculum vacui, illuc accurrat: & prior etiam ita dispensat suas partes, ut in altum eant, ita inquam dispensat, ut attendat, an dissolutis partibus aliis, spatium quod ante occupabat repleti possit, quæ attentio, non alia in re est, nisi connexio à natura ordinata, ad implendum vacuum. *Tertio* salvari potest, quæ fiat ut antea partes, quæ nunc magis distans spatium occupant, ante istam occupationem non fuerint penetratæ, quia scilicet in rarefactione ita se habent, sicut papaver, quod in divisione versus aliquas dimensiones, plus spatii occupat, quam ante, quantumvis illæ partes, non fuerint penetratæ in ante. Rursus per nos, non ideo plus spatii à corpore rarefacto occupatur, quia singulæ partes proprium locum obtinent, cum ante rarefactionem plures in eodem loco fuerint, ex hoc enim sequeretur clarè, penetratas illas partes ante rarefactionem fuisse; sed tantum dicimus, alio modo illud spatium impleri; quæ alietas modi implendi, provenit ex calore dissolvente, unionem aliquarum partium, adeoque attenuante, quæ attenuatione posita, sequitur majoris spatii occupatio.

PRÆMITTO 5. *Aliam esse rigorosè hanc propositionem: An rarefactione occupetur majus spatium, & aliam: An occupetur magis distans.* Falsum est quod in rarefactione occupetur majus spatium, cum enim non plures partes entitativas, eisque adnexam quantitatem contineat in rarefactione, quam ante rarefactionem, fit ut rigorosè loquendo, non occupet majus spatium, occupet tamen magis distans, quia hoc ipsa experientia ostendit.

PRÆMITTO 6. *Quod omnes quidem partes spatii occupat corpus rarefactum, & plus, quod non occupabat ante rarefactionem, sed non occupat eodem modo, non tanta spissitudine, non ea continuatione, & cætera similia.* Et quia non eodem modo occupat, fit ut plus spatii occupari possit. Quod autem in omnes dimensiones, æqualiter occupet illud spatium, corpus rarefactum, non occupat autem papaver, si divisione in partes minores & minores posita, tegeter sphaeram celorum, oritur id ex fluiditate v. g. olei cujus vis, facilius dispensare partes suas potest, in omnem partem, qualem fluiditatem non habet papaver, hinc in aliquam dimensionem, non nisi se extendit.

PRÆMITTO 7. *Quod sit ista attenuatio. In re non aliud est, nisi dissolutio partium aliquarum, quæ posita sequitur ut in aliquam dimensionem, partes se porrigant. Imaginare ignem positum, applicetur illi globulus parvus ceræ, positus supra planum aliquod, non facile bibulum, si paulatim calefiat, incipiet se diffundere, adeoque rarefieri, & globulus ille paulatim attenuabitur, ipsaque illa attenuatio, & illa fluiditatis*

tatis sequela salvabit illam rarefactionem. *Hinc jam*

EXPLICARI posset Rarefactio, quod fiat per solam partium attenuationem, quarum aliqua dum se versus unam dimensionem porrigunt, ita id faciunt, ut tot partes in eodem loco maneat, quot sunt necessariae ad id, quod antea replebant spatium replendum, una cum vicinis partibus itidem attenuatis & dissolutis, totam illam & prioris & novi spatii occupationem, in modum occupandi referendo, hoc est, quod non tanta spissitudine occupetur idem spatium. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT plenè, licet in aliqua materia sustineri possit, non satisfacit inquam plenè, quia evidens est, in oleo rarefacto totum illud spatium occupari, quod & ante, & simul novam aequale, vel majus, hinc in nullas dimensiones est minor occupatio spatii, & si secundum unam dimensionem, occuparet corpus rarefactum, magis distans spatium, posset sustineri prædicta explicatio. Unde ergo provenit, ut in omnes dimensiones spatium majus occupetur? Solùm ergo illa attenuatio, salvat aliquid rarefactionis, nempe diffluentiam partium vel earum secundum aliquam dimensionem, ad distantius spatium exportationem. Hinc ut commodius idem explicetur, sit

Punctum Difficultatis 4.

Explicatur Rarefactio.

PRÆMITTO 1. *Quantitatem secundum effectum suum formalem spectatam, ita cum illo connecti, ut ille effectus sine quantitate haberi non possit.* Ratio quia effectus formalis primarius, importat, etiam ipsam formam entitatemque ejus, entitas autem formæ, non potest poni sine entitate formæ. Hoc tamen non obstante, effectus formalis secundarius suppleri potest à Deo, & poni sine quantitate, ut dictum supra.

PRÆMITTO 2. *Quod est effectus formalis secundarius alicujus formæ, pro statu connaturali, potest esse effectus formalis primarius formæ.* Sic v.g. motus progressivi effectus formalis secundarius est, facere præsens localiter. Jam autem ipsius ubi, in sententia modalium prædicta præsentia, est effectus formalis primarius. Rursus quæ in combinatione aliqua qualitatium sunt quid primum, in alia combinatione sunt quid secundarium, ordinariæque effectus formales secundarii, à pluribus etiam principiis proficisci possunt, ut videre est in calefactione. Quæ omnia resolvuntur in principium negativum non repugnat. Consequenter fieri potest, ut extensio in ordine ad locum quæ est non nisi effectus secundarius quantitatis, sit effectus formalis primarius, alicujus alius formæ.

PRÆMITTO 3. *Attendendo ad verba Aristotelis, & retinendo sine ulla distinctione definitionem ipsius, videtur esse de essentia rarefactionis, actualis extensio in ordine ad locum, priori majorem.* Jam autem Aristot. definit raritatem per mensurabilitatem, definit enim illam per majores dimensiones, quam ante, major autem dimensio, est per ordinem ad locum: nam quæ non habent extensionem in ordi-

ne ad locum, nec dimensiones habent; hinc actualis extensio in ordine ad locum, videtur esse definitivè raritas; quæ extensio, non est nisi secundarius effectus quantitatis. Quod ut ulterius explicetur.

PRÆMITTO 4. *Quod rationes superiores ab inferioribus restringantur.* Ut videre erit in omnibus Categoriis, consequenter etiam raritas, dimensionem & extensionem in ordine ad locum, quæ est illi communis cum quantitate, restringere ad se aliquomodo debet, quod restrictivum posset in præsentia poni, quia scilicet Raritas, facit corpus esse in majori loco, quam facere possit quantitatem, seu quod in idem recidit, facit parum materię esse, sub majoribus dimensionibus, quæ phrasim commodior est, ne positivum quid, qualis est Raritas, per aliquid negativum, h. e. per præstare, quod non præstat Quantitas.

PRÆMITTO 5. *Esse possibilem talem qualitatē, quæ faciat parum materia, retenta eadem entitate partium materia, occupare plus spatii quam possit facere quantitas.* Ratio. Tum quia quamvis extendat quantitas corpus quantum, faciatque ne illæ partes penetrent, non tamen extendit tantum, quantum extendi possint ab alio principio, à se condistincto, quæ enim in hoc repugnantia? Tū quia, materia seipsa non habet extensionem localem, & sublata quantitate, non nisi ad punctum loci redigeretur. Habet tamen capacitatem ut accessu quantitatis, plus quam indivisibile spatii occupet. Ergo etiam poterit habere capacitatem, ut quavis parum illius, non possit ex vi quantitatis, esse sub magnis dimensionibus, possit esse ex vi alicujus alius principii. Tū quia in omnibus formis hoc apparet, ut quod una facere non potest, possit alia, sic nigrum non disgregat visum, disgregat album. Ergo etiam quantumvis quantitas parum materiae non possit ponere sub magnis dimensionibus, poterit ponere alia forma physica h. e. raritas. Cæterum recedendo à phrasia Aristot. potest dici raritas, qualitas, ejus, quod habet parum materiae, plus extensiva, quia videtur diminutio ad extensionem illam sequi. *Hinc*

DICENDUM est. *Raritatem esse qualitatem superadditam naturæ parum materiae amplius extendere.*

PROBATUR 1. Quia ex una parte talis qualitas non implicat contradictionem, ut colligitur ex præmissis. Ex altera parte, nihil deest quominus dicatur defacto poni illa qualitas, dum perficitur Rarefactio.

PROBATUR 2. Quia impossibile est poni effectum primum, sine ipsa forma. Ergo cum possibilis sit forma, seu qualitas, ejus effectus formalis, ut suppono primarius, sit esse extensivum plus, quamvis sit parum materiae, si hic effectus ponatur, hoc ipso ponetur & forma.

PROBATUR 3. Quia per dictam qualitatem commodè salvantur, quæ in præsentia difficultatem habent. *Salvatur primo.* Quomodo parum materiae, possit admittere magnas dimensiones, quia scilicet materia de se est capax, ut stante sua parvitate, majores, ut inquit Aristot. dimensiones habeat. Ex altera parte, qualitas ista, est ejus naturæ, ut capacitatem hanc materię expleat, sitque, ut retenta parvitate majores di-

† (D)

mensio.

ensiones habeat. *Salvatur secundo* quod fit ut materia, sine bilocatione, spatium occupet magis distans, quam ante, quia tota occupatio spatii, debita est materię, non ratione præcisę sui; hinc spoliata omni quantitate non nisi in puncto existeret. Quod si occupatio spatii, debita sit materię non ratione sui, quantumvis certum jam spatium occupet ratione quantitatis, potest majus occupare ratione alius principii, quod dicimus esse qualitatem rarefactivam, & sicut posito, quod materiam spoliatam quantitate, adeoque redactam in punctum, accedens quantitas extendat, & faciat occupare spatium divisibile, non sequitur bilocari materiam, ita nec bilocabitur in præsentia. *Salvatur tertio.* Qui fiat ut ante rarefactionem non fuerint partes penetratę, quia penetratio vel illis competit, quę non habent quantitatem, singule autem partes supponuntur habere suam quantitatem, vel illis, quę cum habeant quantitatem, in eodem tamen sunt loco, cum vi illius quantitatis, possint non esse in eodem loco. Quod ex dicta explicatione non sequitur, quia non dicimus ante adventum hujus qualitatis occupasse aliquas partes eundem locum, cum alium occupare potuerint, vi ejus, quam retinent quantitatis, sed tantum non occupasse majorem, quem alias, vi superadditę qualitatis, occupare possent.

Punctum Difficultatis 5.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Illa qualitas, & esset quantitas, quia non haberet quo distingueretur a quantitate, & non esset ut supponitur.

RESPONDETUR. Illam qualitatem distinctam fore a quantitate, quia non est uniusq; formalis idem primarius effectus, & qualitas illa adferet, extensionem localem talem, qualem non potest adferre quantitas.

INSTATIS. In quantitate non admittitur intensio, ergo nec in effectibus illius, sive primariis, sive secundariis, per nos autem adstruitur in extensione intensio, quia scilicet per raritatem redditur parum materię, potens plus spatii occupare, quam possit cum sola quantitate.

RESPONDETUR. In hoc qualitas raritatis comparata ad quantitatem similis est intensioni, quia sicut intensio fit receptione graduum in eadem parte subjecti, sic & illa raritas ibi recipitur, ubi est quantitas. Sed hoc in raritate non arguet intensiorem, quia quęcumq; alia accidentia recipiuntur, ubi recipitur quantitas, & tamen non dicitur hoc ipso jam fieri intensio. In hoc autem qualitas raritatis deficiet ab intensione, quia intensio ad idem ponendum, licet profectiori modo tendit. Jam autem non ad idem ponendum tendit qualitas & quantitas raritatis, nam quantitas tendit ad ponendam materiam proportionatam quantitati, in loco æquali suę quantitati. Jam autem qualitas raritatis, tendit ad ponendum parum materię, sub majoribus dimensionibus, & sicut non intenditur albus, per positionem lucidi, quia longè diversę rationis est qualitas lucis, & alba-

dinis; Sic nec intenditur quantitas per raritatem, imò magis inter se opponuntur raritas & quantitas, quam albedo & lux, quia positio unius, non involvit aliquid oppositum alteri; jam autem positio raritatis, involvit aliquid oppositum quantitati, quia majus, æquali est oppositum. Jam autem quantitas exigit æqualem dimensionem materię, raritas autem majorem adferre debet, cum debeat ponere parum materię sub magnis dimensionibus. Unde in eo casu, quo parum materię ponatur sub magnis dimensionibus, non supplebitur entitas materię, sed eadem manens, accessu dictę qualitatis aliter se habebit, in ordine ad occupandum locum, si illi accedat novum principium, h. e. qualitas rarefactiva, & sicut accessus qualitatis ponens materiam in spatio divisibili, non supplet defectum materię, ita nec supplebit illa qualitas.

OBJICITUR 2. auctoritas Aristot. Qui quarti Physicorum textu 84. docet raritatem fieri nulla re de novo accedente. Et capite de qualitate, negat raritatem esse qualitatem.

RESPONDETUR. Docet Aristot. raritatem fieri nullare, h. e. substantiã, quę Res est sine addito, adveniente. Non negat autem fieri illam aliquo, quod est rei, h. e. accidente, adveniente. Secundo loco autem considerat raritatem, secundum quod dicit solam situationem corporis rarefacti, quę non est qualitas, non consideratur autem secundum principium, vi cujus parum materię ponitur sub magnis dimensionibus. Unde etiã 7. Physic. textu 11. & 15. numerat raritatem inter qualitates.

OBJICITUR 3. a recentiori Suar. Ex vi conclusionis sequitur, etiam Angelum rarefieri & condensari posse, per qualitatem productivam ejus ubiatis, vicarius in majori vel minori spatio potatur.

RESPONDETUR. Negando sequelam, quia definitivè raritas est parum materię, sub magnis dimensionibus. Materia autem non competit Angelo.

OBJICIT 4. Oviedo. Quando corpus densum rarefit, spatium quod occupabant omnes partes corporis, dum erat densum, occupatur modo v. g. medietate earundem partium, sed antea correspondebant omnes partes corporis, partibus spatii, ita ut adæquate commensurarentur partes corporis, cum partibus spatii. Ergo modo cum eadē partes corporis paucioribus spatii partibus correspondeant, non poterunt adæquate commensurari, ita ut cuilibet parti corporis, ab aliis distinctę, distincta pars spatii, reliquis spatii partibus, correspondeat.

RESPONDETUR. Cum commensuratio spatii, proveniat in materia, ut dixi ab aliquo principio superaddito, dico quod ante rarefactionem erat adæquatio inter partes loci, & partes localis ex vi quantitatis. Quando autem non est adæquatio, sed pars loci potest occupare totum locum, fit id ex vi alius principii, nempe qualitatis, quę est rarefactio. Nec inde sequitur ulla bilocatio, sicut non sequitur, dum materiam in punctum redactam extendit adveniens quantitas, per spatium divisibile.

INSTAT 1. Pauciores partes aliquotę spatii correspondent partibus aliquotus corporis jam deni,

jam densi, quam antea respondebant eisdem numero partibus corporis rari. Ergo vel antea dabatur illorum bilocatio, vel modò datur eorum penetratio.

RESPONSUM supra in argumento 3. pro conclusionem ad hanc objectionem.

INSTAT 2. idem. Non possunt esse partes majores, quin sint plures, ergo si correspondeant corpori raro majores partes spatii, quam corpori denso, correspondebunt etiam plures partes. Antecedens probatur, quo pars est major, est magis divisibilis, quo magis divisibilis, continet in se plura membra dividenda, sed hæc membra dividenda sunt partes. Ergo quo partes sunt majores, sunt plures, sicut plures partes absolute, & non solum majores, continet totum, quod componitur tribus ulnis, quam totum, quod componitur tribus palmis.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum. Quod ostendit materiam redactam in punctum, cum postea per quantitatem partes majores acquirunt, acquirere plures, & tamen supponitur eadem manere materia. Directè autem dici potest non possunt esse partes entitative majores, quin sint plures entitative; possunt tamen esse majores quoad dimensionem, & non plures quoad entitatem. Unde posita divisione corporis rari, non plures reperientur partes entitative, sed eadem reperientur, majoris spatii occupativæ.

OBJICITUR 5. Partes quantitatis ante condensationem non erant penetratæ, sed una extra aliam in loco sibi adæquato. Sed quantumvis novum modum in condensatione acquirant, non potest poni quælibet in loco minori, quia non potest esse nisi in loco adæquato sibi, nec possunt duæ poni in eodem loco, quin penetrarentur.

RESPONDETUR. In condensatione poni corpus in loco adæquato sibi, adæquatione exigita à quantitate, consequenter sine penetratione; non tamen in condensatione ponitur corpus in loco adæquato sibi, ex vi alius principii, hoc est, qualitatis rarefactivæ, adeoque sine bilocatione, quam evitat qualitas rarefactiva.

OBJICIT 6. Arriaga. Per nostram sententiam non potest salvari quomodo fieri possit, ut unum corpus dum rarefit, aliud non densetur.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum contra corpuscula per quæ salvatur raritas, apud illum; contingit autem id sine condensatione, quia unum corpus cedit alteri loco, & quia retinet eandem quam in ante extensionem, non densatur de novo.

OBJICIT 7. idem. In principiis nostris salvari non posse, cur repugnet vacuum; nec item explicari, cur scilicet ferrum, lapides & cætera similia corpora dura, etiam si ferè ardeant, non tamen rarefiant.

RESPONDETUR. Primæ difficultati iisdem terminis satisfieri, quibus satisfacit Arriaga, quia scilicet quælibet pars materiæ, quantitate affe-

ctæ, debet habere suum locum adæquatum, & non potest minorem occupare. Si autem materia non occupat minorem locum, non datur periculum vacui. Secundæ difficultati satisfieri, quia pro dispositione introducendæ qualitatis rarefactivæ, requiritur mollicies corporis, quæ quia non habetur in ferro, non rarefit.

DIFFICULTAS III.

De Opposita Rarefactioni Densitate.

DIFFICULTAS in hoc est: An scilicet Condensatio sit qualitas realiter superaddita, sicut & raritas, an non? Videtur enim ex una parte non esse quid superadditum, sed nihil aliud esse quam ipsum corpus extensum in ordine ad locum, extensione proportionata principio, quod est quantitas. Quod si interdum occupat minorem locum, quam occupant etiam sine raritate, id rejici debet in extramissionem, vel intercepti aeris vel partium subtiliorum. Ex altera parte videtur debere poni aliquid superadditum, eo quod contrariorum eadem debeat esse ratio, & si non salvatur raritas per interceptionem corpusculorum, nec salvabitur densitas per eorundem extramissionem. *Circa hanc difficultatem*

ASSERO 1. *Hæc difficultate premi etiam alias sententias.*

RATIO. Quia quamvis ponatur non fuisse corpus rarefactum, consequenter nec intramissa corpuscula rarefactiva, nihilominus experimur, rem interdum minorem locum occupare quam ante, adeoque esse sub minoribus dimensionibus, unde illa minoritas, non ex corpusculis rarefactivis extramissis, quia supponitur corpus non fuisse rarefactum in ante, non ex diminuta sola quantitate, & non diminuta materia, quia nullum agens naturale est separativum quantitatis: unde ergo illa imparitas dimensionum? Neque valet si dicas. Non dari corpus, quod non sit rarum, adeoque quod non habeat corpuscula extramittenda, si enim per corpus rarum intelligatur porosum, de hoc in præfati non agitur, sed si agitur de corpore raro, sicut hic sumitur, ne quidem oppositi id dicent.

ASSERO 2. *Accipiendo condensationem non nisi pro reductione corporis ad dimensiones proportionatas, & quantitati quam habet æquales, ita ut corpus intelligatur non nisi eum locum occupare, qui illi debetur, cum est in naturali sua consistentia, talis condensatio consistit, non nisi in aliquo negativo, nempe in carentia qualitatis, quæ corpus sub majoribus dimensionibus ponat, h. e. in carentia raritatis, ita ut illa densitas, non sit aliud in Recto, nisi ipsa materia quantificata, & occupans locum suæ quantitati proportionatum, & prout dicit negationem principii sub majoribus dimensionibus eandem materiam ponentis.*

RATIO Asserti, quia nulla necessitas est positivæ entitatis superaddendæ.

ASSERO 3. *Accipiendo condensationem quæ corpus minus spatii occupet, quam illi debetur in statu*